

2. Pieniny

Poloha: Pieniny - jedno z najkrajších pohorí na Slovensku sa rozprestiera v severnej časti Spiša, nazývaného tiež Zamagurie, na ploche približne 100 km². Polovica pohoria Pienin pritom patrí Slovensku, druhá polovica leží na území Poľska. Slovenská časť je ohraničená prirodzenými prírodnými prekážkami - riekou Dunajec na západe a hrebeňom Malých Pienin na východe. Celé územie slovenských Pienin leží v okresoch Kežmarok a Stará Ľubovňa. Najhodnotnejšia časť územia Pienin sa nachádza medzi obcami Červený Kláštor, Lesnica, Haligovce a v ich najbližšom okolí, pričom je typická svojou výraznou členitosťou, meandrami vodných tokov zakliesnenými hlboko do skál, skalnými výtvormi a neprístupnými bralami.

Územné členenie Pienín:

Czorsztynske Pieniny - nachádzajú sa v západnej časti Pienin na poľskom území, tiahnu sa od Zelených Skaliek po sedlo Szopka pod Troma Korunami, ich súčasťou sú bralá Czorsztyn a Niedzica.

Centrálne Pieniny - rozkladajú sa po oboch stranách Prielomu Dunajca, na poľskej strane sú ich súčasťou známe a dominantné bralá Tri Koruny a Sokolica, na slovenskej strane zase hrebeň Kláštornej Hory, hrebeň Holice a Haligovské Skaly.

Malé Pieniny - nachádzajú sa vo východnej časti Pienin a tvorí ich široký hrebeň po oboch stranách štátnej hranice začínajúci nad obcou Lesnica. V kontraste s ich pomenovaním sa tu nachádza najvyšší vrchol v Pieninách - Vysoké Skalky.

Reliéf:

Geologicky je územie Pienin tvorené úzkym bradlovým pásmom pretínajúcim okolité flyšové podložie, ktoré sa v najmladších treťohorách vplyvom horizontálnych tlakov z vrásnenia flyšového podložia vztýčilo miestami až do kolmého smeru a výrazne zúžilo –

z asi 100 km na súčasných pár kilometrov. Mäkšia horninová skladba bradlového podložia tvorená najmä bridlicami a zlepencom neodolala eróznym vplyvom vody - Dunajca, Lesnického potoka, či eróznej sile počasia - najmä vetra. Stáročiami pôsobiaca erózia vymodelovala na tomto úzkom bradlovom páse reliéf nádherných tvarov - bizarné skalné bralá, vápencové kolmé steny a hlboké kaňony či jaskyne.

Pohľad z plte na približne 500 metrov takmer kolmú stenu vystupujúcu priamo z hladiny Dunajca, či pred koncom splavu na asi 300 metrov vysoký skalný masív týčiaci sa bezprostredne nad turistickým chodníkom vedúcim tiesňavou Lesnického Potoka, dáva možnosť uvedomiť si, že práve

vertikálna členitosť reliéfu robí toto územie tak príťažlivým a vyhľadávaným.

Netradičný tvar skalných stien, vežičiek a bradiel sme sa pokúsili zachytiť aj my vo svojich výtvarných prácach:

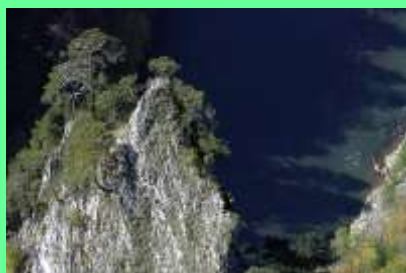

Podnebie: Pieniny patria to mierneho severského klimatického pásma, pričom ich väčšia časť spadá v rámci neho k mierne teplej zóne s dolinovým a kotlinovým charakterom, s typickou miernou až studenou zimou. Priemerná júlová teplotou tu stúpa nad 16°C a januárová zase klesá pod -3°C. Zvyšná časť Pienin patrí do mierne chladnej zóny - s priemernou júlovou teplotou nepresahujúcou 16°C. Vo všeobecnosti platí, že so stúpajúcou nadmorskou výškou je podnebie chladnejšie a vlhšie. Pre región Pienin sú v jeseni a v zime typické inverzné klimatické situácie, kedy je vo vyšších polohách slnečno a teplo, kým doliny sú ponorené do chladnej a vlhkej hmly. Aj z tohto dôvodu je ideálnym obdobím pre pešiu turistiku práve jeseň.

Vodstvo: Región je bohatý na zrážky, približne polovica z celkového úhrnu zrážok sa vyparí, zvyšná polovica odtečie. Pieniny a Zamagurie patria do povodia rieky Dunajec, keďže tu smerujú všetky toky Zamaguria. Tieto vodné toky zbierajú vodu z územia s rozlohou 1496 km², ktoré rieka Dunajec a neskôr poľská rieka Wisła odvádza do Baltického mora.

Prvým slovenským prítokom vlievajúcim sa do Dunajca na území Pienin je Osturniansky potok, ktorý pramení na slovenskej strane - pri obci Osturňa, no do Dunajca sa vlieva ešte na poľskej strane. Najväčšími a najvýznamnejšími prítokmi sú však potok Rieka - prameniáci pod Spišskou Magurou a odvádzajúci menšie prítoky z okolia

Reľova, Spišských Hanušoviec, Matiašoviec a Spišskej Starej Vsi. Do Dunajca sa Rieka vlieva ihneď pod mestečkom Spišská Stará Ves. Približne v polovici cesty medzi obcami Červený Kláštor a Majere do Dunajca smeruje potok Jordanec odvádzajúci vodu z obce Havka. Asi o kilometer ďalej - pri vstupe do obce Červený Kláštor nájdete menší potôčik Lechnický potok, ktorý pramení nad obcou Lechnica. Dôležitý prítok je potok Lipničanka prameniáci pod chrbtom Malých Pienin, ktorý odvádzava vodu z okolia Stráňan, Veľkého Lipníka, Haligoviec, Veľkej Lesnej a Červeného Kláštora. Do Dunajca sa Lipničanka vlieva v strede obce Červený Kláštor pri NKP Červený Kláštor, pred vstupom do Pieninského Národného Parku. Posledný slovenský prítok Dunajca je Lesnický potok prameniáci nad obcou Lesnica na úpäť Malých Pienin, ktorý sa do Dunajca vlieva ihneď po opustení známej tiesňavy Prielomu Lesnického Potoka. V regióne Pienin a Spišskej Magury sa nachádza množstvo malebných jazier. Veľmi hodnotnými sú jazerá: Veľké Osturnianske jazero, Jezerské jazero, Malé jazerá. Ich krása, nedotknutosť a čistota, no najmä jedinečnosť biotopu ich zaraďuje medzi národné prírodné rezervácie v Pieninách.

Flóra a fauna: Bohatstvo pieninskej flóry a fauny sa už v dávnej minulosti priam núkalo do pozornosti človeka. Červenokláštorskí mnísi tu zbierali liečivé rastliny, čo dokazuje aj herbár, spájaný s menom mnícha Cypriána.

Rastlinstvo v Pieninách je usporiadané do výškových stupňov, pričom svojou pestrosťou kopíruje rozmanitosť minerálnej skladby podložja. Rastú tu mnohé druhy vzácných rastlín a endemitov, ich typickými predstaviteľmi sú králik Zawadského, rebrica horská sibírska, púpava pieninská či arábka chochlikatá. Vzhľadom na relatívne nízku nadmorskú výšku tvorili lesný kryt Pienin v minulosti najmä

bučiny, príchod človeka do Pienin znamenal aj doplnenie pôvodných bukových monokultúr o smrek, borovicu vejmutovku, smrekovec a o náletové dreviny - brezu a jarabinu.

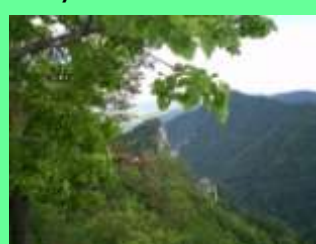

Aj pre pieninskú faunu je typická druhová pestrosť, ktorú do značnej miery ovplyvnila a naďalej ovplyvňuje značná geomorfologická členitosť, striedanie rôzne exponovaných svahov, kaňonovitých rokĺn, skalnatých strání, súvislých lesov, náhorných plání a lúk. Vyskytujú sa tu mnohé vzácne živočíchy a jeden endemický druh (chvostoskok). Zo vzácnejších druhov bezstavovcov treba spomenúť motýľa jasoňa červenookého, kobylku pieninskú a koníka belasonohého, zo vzácnejších druhov vtákov v Pieninách hniezdi výr skalný, myšiak hôrny, sokol myšiar, skaliar pestrý či ohrozené druhy - tetrov hlucháň a jarabica poľná. Zo vzácnejších cicavcov možno vidieť loviť vydru riečnu, vlka dravého či rysa ostrovida, z rýb sa tu vyskytuje pstruh potočný a dúhový, hlaváč obyčajný, lipeň obyčajný, jalec hlavatý a obyčajný, mrena obyčajná, štika obyčajná či hlavátka obyčajná ako náhrada za pstruha morského.

Turistické atrakcie:

Turisticky najnavštevovanejšími atrakciami v Pieninách sú Tri Koruny a Sokolica na poľskej strane a prekrásny Prielom Dunajca na slovenskej strane, nachádzajúci sa medzi obcami Červený Kláštor a Lesnica.

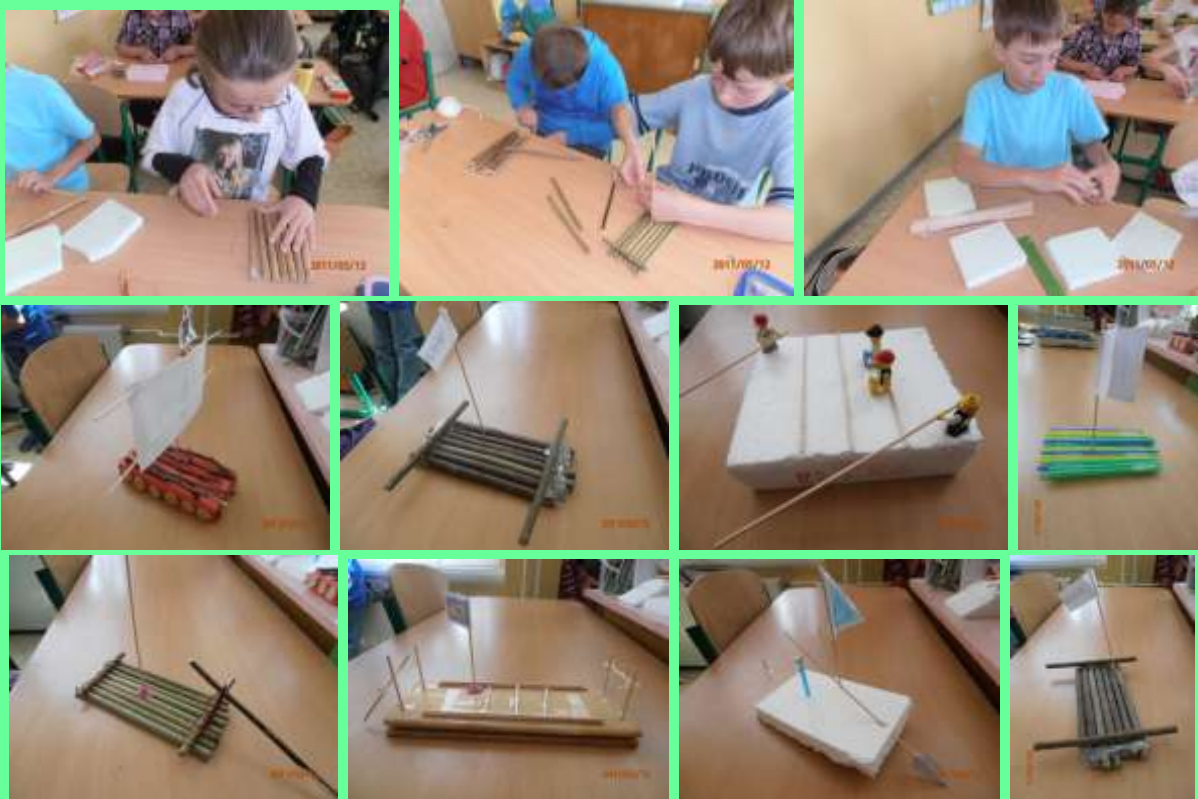

Pltníctvo na Dunajci má 120 ročnú tradíciu. Táto rieka bola od najstarších čias využívaná ako dôležitá vodná dopravná cesta pre tovary spišských miest. V súčasnosti sa plavby plťou kaňonom rieky Dunajec každoročne zúčastní okolo 200 000 turistov, čo predstavuje pri max. počte 12 ľudí na plti okolo 12 700 splavení rieky.

Aj keď je stavba plŕí pre nás veľkou neznámou, neodradilo nás to od skonštruovania niekoľkých zmenšených modelov. Nápadov na zhotovenie bolo neúrekom – od klasických drevených plŕí zo špajdlí či kúskov konárov až po polystyrénové či plastové plavidlá modernejšieho výzoru. Niektoré boli natoľko prepracované, že im nechýbali veslá, kormidlá či dokonca aj pltníci:

O tom, že boli skonštruované naozaj precízne, nás presvedčila následná „skúška nepotopiteľnosti“:

Zdroje:

<http://www.pieniny.sk/>

<http://www.pieniny.eu.sk/>

http://www.minerally.sk/files/lok/100-200/118_pieniny.htm

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Pieniny>

<http://www.ipieniny.szm.com/>

<http://www.pieninyportal.com/index.php/sk/pieniny.page>